

Początki wojsk powietrznodesantowych w Związku Radzieckim

Historia radzieckich wojsk powietrznodesantowych jest nierozdzielnie związana z osobą Michaiła Tuchaczewskiego, który w czerwcu 1931 r. został szefem uzbrojenia i jednocześnie zastępcą ludowego komisarza do spraw wojskowych i morskich. Objęcie tych dwóch stanowisk sprawiło, że Tuchaczewski stał się jedną z głównych postaci, mających bezpośredni wpływ na reorganizację techniczną Armii Czerwonej w I połowie lat 30. XX w. Reorganizację tę zapoczątkował plan odbudowy radzieckiej armii, zatwierdzony w czerwcu 1930 r. przez Rewolucyjną Radę Wojenną ZSRR. Plan przewidywał przebrojenie armii i marynarki wojennej i wyposażenie ich w najnowsze wzory sprzętu bojowego. Za celowe uznano utworzenie nowych rodzajów wojsk technicznych i zwiększenie ich roli w systemie Sił Zbrojnych celem ochrony bezpieczeństwa kraju. Ponadto podjęto decyzję o zmodernizowaniu starego sprzętu, znajdującego się na uzbrojeniu Armii Czerwonej oraz zmotoryzowanie i przeorganizowanie starych rodzajów wojsk.

Spadochroniarze przed wejściem na pokład bombowca TB-3

W trakcie reorganizacji technicznej Sił Zbrojnych, w wojskach lądowych utworzono nowy rodzaj wojsk – wojska powietrznodesantowe. Ich rozwój zapoczątkowała uchwała Rewolucyjnej Rady Wojennej ZSRR o rozbudowie oddziałów lotniczo-desantowych, zatwierdzona w grudniu 1932 r. W uchwale tej podkreślono, że rozwój techniki lotniczej oraz nowe konstrukcje środków transportu wymagają organizacji nowych pododdziałów i związków taktycznych, którymi stałyby się jednostki powietrznodesantowe. W celu sformowania tych jednostek oraz wyszkolenia niezbędnych kadr Rewolucyjna Rada Wojenna podjęła decyzję o przekształceniu oddziału powietrznodesantowego Leningradzkiego Okręgu Wojskowego w brygadę. Równocześnie zaplanowano sformowanie do marca 1933 r. po

jednym oddziale powietrznodesantowym w czterech Okręgach Wojskowych – Moskiewskim, Białoruskim, Nadwołżańskim i Ukraińskim.

Radzieccy spadochroniarze skaczą ze skrzydła bombowca TB -3

W połowie lat 30. XX w. radzieckie jednostki powietrznodesantowe utworzyły samodzielny rodzaj wojsk. W ich skład wchodziły pułki i brygady desantowe oraz samodzielne oddziały rozpoznawcze.

Doświadczenia Sił Zbrojnych ZSRR w czasie walk w Finlandii uwiaryściły istotne braki zarówno w wyszkoleniu bojowym ramii, lotnictwa i floty, jak i w ich wyposażeniu w nowoczesny sprzęt bojowy. Niebezpieczeństwo nadciągającej II wojny światowej było drugim ważnym czynnikiem, który skłonił naczelne dowództwo do podjęcia decyzji o kolejnej reorganizacji Sił Zbrojnych ZSRR. Za niezbędne uznane zostało zwiększenie ich ogólnej liczebności i zintensyfikowanie szkolenia kadr wojskowych.

W 1939 r. uchwalona została *Ustawa o powszechnym obowiązku służby wojskowej*. Ustawa ta przedłużała czas służby czynnej szeregowców i podoficerów wojsk lądowych i lotnictwa do trzech lat, a w marynarce wojennej – do pięciu. Pozostawanie w rezerwie miało trwać do osiągnięcia 50 roku życia.

Spadochroniarze podczas manewrów w Kijowskim Okręgu Wojskowym – rok 1935

W 1940 r. w Związku Radzieckim istniało sześć brygad lotniczo-desantowych, które były podstawowymi związkami wojsk powietrznodesantowych. W tymże roku ich stan liczebny został podwojony, zaś w kwietniu 1941 r. rozpoczęto formowanie pięciu trzybrygadowych korpusów powietrznodesantowych.

Kolejną zmianą, wprowadzoną w czerwcu 1941 r., było utworzenie Zarządu Wojsk Powietrznodesantowych Armii Czerwonej. Uzupełnianie kadrowe korpusów zakończono przed 1 czerwca, jednakże nie zdążono ich wyposażyć w niezbędny sprzęt bojowy. Dlatego też jako wojska powietrznodesantowe mogły działać w tym okresie jedynie dotychczasowe brygady lotniczo-desantowe, które weszły w skład nowych korpusów.

W 1943 r. ukończono reorganizację radzieckiego lotnictwa wojskowego. Stopniowo zaczęto je wyposażać w samoloty myśliwskie (Ła-5fn, Jak-9d), bombowce (Pe-2) oraz szturmowce (Il-2 z tylnym strzelcem pokładowym). Istniejące w składzie wszystkich frontów armie lotnicze przekształciły się w silne lotnicze związki operacyjne. Armia taka składała się przeważnie z dwóch-trzech dywizji lotnictwa myśliwskiego, jednej-dwóch dywizji lotnictwa bombowego oraz jednej dywizji lotnictwa szturmowego, a także z samodzielnych specjalnych oddziałów lotniczych.

Latem 1943 r. istniało już dwadzieścia brygad, stanowiących zasadniczą jednostkę organizacyjną wojsk powietrznodesantowych. Każda z nich liczyła około 3 480 żołnierzy. Świadczy to o istotnej roli, jaką odgrywały te wojska w trakcie trwania Wielkiej Wojny Ojczyźnianej.

W październiku 1944 r. wojska powietrznodesantowe zostały połączone w Samodzielną Armię Powietrznodesantową, która w grudniu tegoż roku przekształcona została w 9 ogólnowojskową armię gwardii. Dla dowodzenia pozostałymi związkami taktycznymi i oddziałami wojsk powietrznodesantowych sformowane zostało Dowództwo Wojsk Powietrznodesantowych. Podlegało ono bezpośrednio dowódcy wojsk lotniczych Armii Czerwonej.

Szybowiec do przetrzutu sprzętu A-7

Bogate doświadczenia, zdobyte w ciągu trwania Wielkiej Wojny Ojczyźnianej, dały impuls do przeprowadzenia powojennych gruntownych przeobrażeń radzieckiej armii. W nowych pokojowych warunkach powstała konieczność określenia kierunku rozwoju

uzbrojenia i sprzętu bojowego. Zmiany te objęły także wojska powietrznodesantowe, które w czerwcu 1946 r. zostały wydzielone ze składu wojsk lotniczych i bezpośrednio podporządkowane ministrowi obrony. Ponadto utworzony został Zarząd Wojsk Powietrznodesantowych. W oparciu o dywizje piechoty sformowano kilka związków i oddziałów spadochronowych i desantowych.

Stopniowo przestarzały sprzęt bojowy zastępowano nowym. W związkach zwiększono ilość strzeleckiej broni maszynowej, artylerii, moździerzy oraz środków przeciwpancernych i przeciwlotniczych. Wprowadzone zostały działa samobieżne (ASU-57), 85-mm armaty i 120-mm moździerze. Przebrojenie wojsk powietrznodesantowych sprawiło, iż znacząco wzrósł ciężar salwy artylerii i moździerzy radzieckiej dywizji powietrznodesantowej.

Dla zrzutów uzbrojenia i sprzętu bojowego wojsk powietrznodesantowych konstruowane zostały ciężkie szybowce i specjalne spadochrony, przeznaczone do zrzutu armat 57-mm i 85-mm, lekkich dział artylerii pancernej i niewielkich rozmiarów samochodów. Systematycznie wprowadzano także nowe typy samolotów transportowych.

PS; Redakcja, dla zainteresowanych, poleca książkę jednego ze współtwórców radzieckich wojsk powietrzno – desantowych gen. lejtnanta Iwana I. Lisowa (skakał ze skrzydła samolotu bombowego TB -3).

Iwan. I. Lisow, Spadochroniarze, Warszawa 1971